

כניסת שבת: 19:10
יציאת השבת: 20:16
לדעת ר"ת: 20:48

אורי וישעי

אייר - סימנך אני יי רפאך,
זוכה בס"ד לרפואה שלמה
ונהורא גופא מעליא לעילוי נשמת הסבתא מרת מרים ארביב בת עזיזה ז"ל

בית מדרש רב פעלים ע"ש מרן הרב יוסף חיים ז"ע בראשות כב' מו"ר הרב אורי סבן שליט"א
עורך: אלון ארביב ס"ט הערות ניתן לשגר לת"ד 613 נתניה 050-6229335 או בדוא"ל : alon@shtaygen.co.il

עטרת פז

הגמ' בסוף מסכת מגילה אומרת שעזרא הסופר תיקן לישראל שיהיו קוראים קללות שבתורת כהנים קודם מתן תורה. פרשה זו מכילה מ"ט קללות וכפי שרש"י מבאר לאורך כל הפרשה. שבע כפול שבע.

פסוק אחד של נחמה נכנס בתוך התוכחה. פרק כ"ו פסוק מ"ב "וזכרתי את בריתי יעקוב ואף את בריתי יצחק ואף את בריתי אברהם אזכר והארץ אזכר". ואילו בהמשך : והארץ תעזב מהם ותרץ את שבתתיה. פסוק זה לכאורה הוא פסוק תוכחה ומדוע נכנס הפסוק של "נחמה באמצע פסוקי התוכחה?

יש שפירשו שגם הפסוק "והארץ תעזב וגו'" הוא בבחינת נחמה שהגם שבני ישראל יהיו בגלות מכל מקום הארץ תשאר שממה ואף אחד מאומות העולם לא יצליח ליישב אותה והיא תשאר שממה כל זמן שישראל בגלות, אולם פשטות הכתובים נוטה לומר שפסוק זה הוא תוכחה.

עוד יש להקשות מדוע סדר האבות הזכר בצורה הפוכה: יעקב לפני יצחק וכו'.

ונקדים את דברי התוספות (ד"ה ושמואל) ע"פ הגמ' בשבת (נה). אע"פ שזכות אבות תמה, ברית אבות לא תמה. בספרים הקדושים ביארו ששלשת עמודי העולם הם כנגד ג' אבות. עמוד החסד הוא אברהם, יצחק הוא עמוד העבודה ועמוד התורה הוא יעקב. זכות אבות שהזכירה הגמ' הם הזכויות בגין מעשיהם הטובים של האבות. ואף אם ח"ו הם תמו עדיין נותרה הברית שה' הבטיח להם דהיינו אף בלי מעשים טובים ה' לא יפר את בריתו שהבטיח לאבות.

א"כ יוצא לנו שזוהי כוונת הכתוב "וזכרתי את בריתי יעקב" זוהי זכות התורה שהיא מגינה ומצילה ולכן הכתוב פותח בזכות יעקב שהיא הקודמת שהרי זכות התורה היא המעולה שבזכויות. ואף אם ח"ו אין לנו זכות של תורה ה' יזכור את ברית יצחק שהיא העבודה וכיום שאין בית המקדש זוהי התפילה. ואם גם זה תם, יזכור לנו ה' את זכות אברהם שהיא החסד, כי הרי יש אנשים שמקיימים מעשה חסד אף שאינם שומרים תורה ומצוות. ומסיים הכתוב שאם חלילה תמו כל שלשת זכויות הללו ואין כל זכות, ה' לא יזנח ח"ו את עם ישראל "והארץ אזכור". ה' יזכור את הברית שהבטיח לאברהם "לזרעך אתן את הארץ הזאת".

ואכלתם לחמכם לשבוע (כו, ה) אוכל קמעא והוא מתברך במעו (רש"י).

ולכאורה קשה, כיון שנתנה הארץ יכולה ועץ השדה יתן פריו והשיג לכם דיש את בציר ובציר ישיג את זרע, ופירש רש"י שיהא הדיש מרובה ואתם עסוקים בו עד הבציר ובבציר תעסקו עד שעת הזרע, אם כן, כיון שיהיה שפע כה גדול בשביל מה צריך עוד ברכה שיהא אוכל קמעא ומתברך במעו, והרי אפילו אם יאכל הרבה ורק באכילה מרובה ישבע גם כן יהיה ברכה בעבורו.

וביאר זאת הרה"ג ר' ישראל גרוסמן כדרכו: נראה דמכך אפשר ללמוד, כי אם אוכלים פחות ושבועים באכילה מועטה זוהי ברכה מיוחדת שמוסתפק במעוט, ואינו זקוק לאכול הרבה, כי סוף סוף הגשמיות מוגשמת את האדם כשהוא אוכל אכילה גסה.

ובהיותו אוכל קמעא ומתברך במעו זהו מעלה בעבודת ה', וכמו שאמרו כל העולם ניוון בשביל חנינא בני וחנינא בני די לו בקב חרוכין משבת לשבת.

ובזה ניתן לבאר המקרא בקהלת (ה, יא) "מתוקה שנת העובד אם מעט ואם הרבה יאכל", לומר שהעובד את השי"ת מתוקה שנתו אפילו כשאוכל מעט, דבהיותו אוכל מעט מתוקה עבודתו. והוא כפי המסופר בחז"ל שבנותיו של רב חסדא שאלו את אביהם למה הוא אינו יושן אלא מעט מאוד, וענה להן כי הגוף ישן הרבה לאחר פטירתו והנשמה צריכה להכין צידה לדרך כי הדרך ארוכה.

והתהלכתי בתוכם והייתי לכם לאלקים ואתם תהיו לי לעם: (כו, יב)

ובמדרש (אגדה) "והתהלכתי בתוכם. לעתיד לבוא, שנאמר כי עין בעין יראו וגו' (ישעיה נב ח): והייתי לכם לאלקים. שיהיה מוראי עליכם".

ופירש בזהר הקדוש (קיד). כיון שהמשכן שלי עליכם, תדעו בודאי שאני הולך עמכם וזה כנאמר (דברים כג) כי יי אלקיך מתהלך בקרב מחניך להצילך ולתת אויביך לפניך והיה מחניך קדוש.

ופירש"י: "והתהלכתי בתוכם - אטייל עמכם בנן עדן כאחד מכם, ולא תהיו מזדעזעים ממני. יכול לא תיראו ממני, תלמוד לומר והייתי לכם לאלקים".

ראשי אבות

מסכת אבות פרק ד

איזהו גבור, הפובש את יצרו

לכאורה צריך היה לומר "איזהו גיבור הכובש את היצר הרע", כי משמעות "יצרו" הוא גם יצר הטוב וגם יצר הרע, ובקול היצר הטוב נזריך אדם לשמוע, ואם כן איזו גבורה נמצאת כמי שהוא כובש את "יצרו", יותר נכון היה לומר "יצר הרע".

ונראה לבאר על פי מה שכתב מרן הרב שליט"א בספרו ענף עץ אבות, (בכדי לבאר מדוע נאמר "יצרו" ולא "יצר"), כי היצר הרע יש לו סגנון שונה לכל סוגי האנשים, ולמשל לתלמידי חכמים שעוסקים בתורה בדתמדה, הוא מסית אותם שילכו ויתעסקו בצדקות ובגמילות חסדים, או להיות חברים פעילים בחברה קדישא, ולא שבאמת הוא רוצה שיעסקו בגמילות חסדים, אלא העיקר אצלו שלא יעסקו בתורה. וכוננתו לדחות פעמיהם ולהרחיקם מלימוד התורה. ואצל העשירים שראויים לחליץ מן המיצר יתומים ואלמנות, הוא מסית אותם שילכו ללמוד תורה ולקרוא תהלים כמנין "כפר" וכיוצא בזה. ועל פי זה נראה להסביר, כי זהו ששנו "יצרו", כי לא זו בלבד שיצר מיוחד יש לו לכל אדם, אלא גם שלפעמים הוא נדמה כיצר הטוב, אבל באמת הוא יצר הרע, להוליך אדם בדרך שאינה מתאימה לו, ושבה הוא אינו יכול למצות את כוחותיו הרוחניים.

עלון זה יוצא בתרומת הגבירים היקרים החפצים בעילום שם, וברכתי שגורה להם, שה' ישלם פועלם, ותהי משכורתם שלמה מאת הבורא יתברך, העורך

הליכות מלכי

ימי הספירה

המנהג בכל תפוצות ישראל שלא לשאת אשה בימי הספירה מפסח ועד ל"ד לעומר.

ובתשובות הגאונים מובא מקור המנהג שלא לשאת אשה בימים אלו, משום מנהג אבלות, שכך אמרו חכמים (יבמות סב): שנים עשר אלף תלמידים היו לא לרבי עקיבא, וכולם מתו בין פסח לעצרת (חג השבועות), מפני שלא נהגו כבוד זה בזה. וכולם מתו באסכרא.

והטעם שמיום ל"ד לעומר כבר נוהגים לשאת אשה, מבואר על פי מה שכתב בספר המנהיג (דף ע"ב): בשם רבינו זרחיה הלוי שמצא כתוב בספר קדמון הבא מספרד, שכולם מתו מפסח ועד פרוס עצרת, ומאי פרוס, פורסא פלגא (דהיינו "פרוס" פירושו חצי מהתקופה שקודמת לשבועות) כדתנו, שואלין בהלכות הפסח קודם הפסח שלושים יום, ופלגא דידהו, דהיינו ט"ו יום קודם עצרת. וכן כתבו עוד מרבתינו הראשונים, וביארו שאם נסיר חמשה עשר מארבעים ותשעה יום שבין פסח לעצרת נשארו שלושים וארבעה ימים, ומכל מקום ביום ל"ד לעומר בבוקר, כבר מותר לשאת אשה משום שמקצת היום ככולו לענין אבלות, וכיון שכבר עבר קצת מיום ל"ד אין צריך יותר לנהוג אבלות.

ומכל מקום מנהג האשכנזים שנושאים נשים בל"ג לעומר וכך פסק הרמ"א (סימן תצ"ג), משום שהם סוברים שביום ל"ג לעומר כבר פסקו תלמידי רבי עקיבא למות, שכך כתבו כמה ראשונים (ומהם בעל ספר המנהיג), שקבלה בידם שביום ל"ג פסקו מלמות, ואף בליל ל"ג לעומר יש מהאשכנזים שנוהגים להקל לשאת אשה.

פשט המנהג שלא להסתפר בימי ספירת העומר, למנהג האשכנזים עד יום ל"ג לעומר, ולמנהג הספרדים עד יום ל"ד לעומר בבוקר. בימי הספירה ויש מהספרדים שמיקלים לענין תספורת כמנהג האשכנזים, שבלי ל"ג לעומר כבר מסתפרים, והמיקלין בזה מבני עדות המזרח יש להם על מה שיסמוכו.

החרדים לדבר ה' נזהרים בענין תספורת בימי הספירה אף לענין גילוח הזקן, אלא שיש מיקלים בזה למי שמצטער הרבה כשאינו מגלח זקנו, משום שכתב הרדב"ז שבענין כזה שאינו בתורת חובה ממש מתקנת חכמים, אלא מנהג בלבד, כל שיש צער כזה יש להקל, אולם ראוי מאוד להחזיק במנהג זה שנהגו בו אבותינו משנים קדמוניות, שלא לגלח את הזקן בימי הספירה.

במסגרת זו, לענין איסור תספורת בימי "בין המיצרים", שנשים אינן בכלל איסור זה, משום שאף לענין אבל ממש על אחד מקרוביה (שלאיש אבל אסור להסתפר בשלושים יום של האבלות) לגבי אשה פסק מרן השלחן ערוך שמותרת בתספורת תוך שלושים יום, ואם כל שכן לענין מנהגי האבלות של "בין המיצרים" שאינה צריכה להזהר שלא להסתפר. והוא הדין לענין ימי ספירת העומר, שאיסור התספורת שייך באנשים בלבד, אבל נשים מותרות להסתפר.

עושר שמור!

מובא במדרש כי אחד מהתלמידים של רבי שמעון בר יוחאי יצא לחו"ל והתעשר והיו תלמידיו מקנאים בו. הוציאם רבי שמעון בר יוחאי לבקעה אחת של פני מירון על מנת לתפלל, ואמר בקעה בקעה! מלאי דיגרי זהב.

התחילה מושכת דיגרי זהב לפניהן. אמר לתלמידיו: אם זהב אתם מבקשים, הרי זהב! טלו לכם! אבל היו יודעין: כל מי שהוא נוטל עכשיו – חלקו של עולם הבא הוא נוטל, שאין מתן שכרה של תורה אלא לעולם הבא!" (שמות רבה נ"ב, ג).

שלום בית

במדרש מובא מעשה, שכדאי לאמצו, ובכך להשיב את השלום בין איש לאשתו, מעשה בבני זוג שהיו נשואים עשר שנים ללא ילדים. הם באו לפני רבי שמעון וביקשו להתגרש. רבי שמעון השיב להם כי כשם שהתחתנו מתוך סעודה ומשתה, כך עליהם לערוך סעודה לרגל הגירושין. הכינה האשה סעודה הגונה והם ישבו לסעוד את ליבם. הבעל לגם יתר על המידה, ואמר לאשתו: "ראי, קחי את החפץ הטוב ביותר שיש לנו כאן בבית ולכי לבית אביך". האשה המתינה שיירדם, וביקשה מן העבדים להוביל את בעלה לבית אביה.

כשהתעורר והבחין היכן הוא נמצא שאל את אשתו מדוע היא עשתה זאת. השיבה לו: "אמרת לי ליטול את החפץ הטוב ביותר וללכת לבית אבא; אין לי חפץ בעולם טוב ממך..." כששמע זאת הלכו שניהם למחרת שוב לרשב"י שבירך אותם בילדים וברכתו התקיימה.

נח השבת

גם חבריו ותלמידיו של רבנו הכירו בשבח, עד שהללוהו ושבחוהו מאד: רבי יהודה קרא לרשב"י "שבת", כלומר: מה שבת קודש לה, אף רשב"י קודש לה' (ויש אומרים, שמשום כך מזמרים בשבת את הפזמון "בר יוחאי נמשחת אשריך"). וכן אליהו הנביא קרא לרשב"י "שבת". רבי יוסי אמר עליו: "שפתים ישק, משיב דברים נכוחים". רבי יוחנן אמר עליו: "כדאי הוא רבי שמעון לסמוך עליו בפניו ושלא בפניו". עוד מובא בגמרא שאמרו עליו: "כדאי הוא רבי שמעון לסמוך עליו בשעת הדחק". רב אדא בר אהבה אמר: "ינוחו לו על רבי שמעון ברכות על ראשו".

רבי שמעון קבע משכן ללמוד התורה במושב תקוע ובכפר מירון, ורבים באו ליצוק מים על ידיו. רבים מהם היו בני עליה, ומתוכם בחר רבי שמעון תשעה תלמידים ללמוד עמם את פנימיות התורה, והיה מכנה אותם "חבריא" (חברים). רשב"י וחבריו הגיעו למדרגות גבוהות בהתפשטות הגשמיות ובדבקות רוחנית. הם למדו תורה מתוך שלווה וישוב הדעת. האהבה העזה ששררה ביניהם היתה הנקודה העיקרית שאיחדה אותם. יחד עם רבם הם נתעלו והעפילו למדרגות רמות. כותב על כך ה"בן איש חי": "דע, כי מוסר גדול יש לנו ללמוד מדברים אלו, שצריכים להיות כל ישראל באהבה ואחוה, חיבה ורעות, בפרט בימים האלו של העומר